

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕСС

Бодня Є.Ю.

студентка,

Науковий керівник: Лукач І.В.

доктор юридичних наук, доцент,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРЕДСТАВНИЦТВО АКЦІОНЕРІВ У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ACQUIS ЄС

У зв'язку з підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – «Угода про асоціацію») Україна взяла на себе зобов'язання щодо поступового впровадження основних європейських принципів корпоративного управління [1]. Відповідно до статті 387 Глава 13 Розділу V Угоди про асоціацію не покладає жорстких зобов'язань у сфері законодавства про компанії, корпоративного управління та звітності, натомість вона передбачає рамкові засади для впровадження законодавства ЄС про компанії в Україні. Дані положення є відправною точкою та рушійною силою вдосконалення національного законодавства у сфері корпоративного управління.

Теоретичні питання корпоративного права, а саме питання визначення прав акціонерів, реалізації майнових і немайнових прав досліджувались у роботах українських вчених-юристів Вінник О.М., Кібенко О.Р., Глусь Н.С., Лукач І.В., Спасибо-Фатєєвої І.В., Щербина В.С., Артеменко С.В., Гарагонич О.В. та інших авторів. Проте активність дискусій навколо цієї проблематики не зменшується й актуальність подальших досліджень не зникає.

Право на управління акціонерним товариством як немайнове право акціонера походить від майнового права, а саме з права на володіння акцією акціонерного товариства. Право брати участь в управлінні справами товариства реалізується головним чином через участь у загальних зборах акціонерів та голосування на них, а також через право акціонера бути обраним до складу органів товариства [2].

Відповідно до статті 34 Закону України «Про акціонерне товариство» у загальних зборах акціонерного товариства можуть брати участь особи, включені до переліку акціонерів, які мають право на таку участь, або їх представники [3]. Статтею 39 цього ж Закону встановлюються вимоги щодо представника акціонера та особливості його участі у загальних зборах. Так, представником акціонера на загальних зборах акціонерного товариства може бути фізична особа або уповноважена особа юридичної особи, а також уповноважена особа держави чи територіальної громади.

Повноваження представника зводяться до вимоги діяти в інтересах акціонера, адже це є загальним правилом. Існують і спеціальні приписи до дій представника, що передбачено частиною 3 статті 39 Закону України «Про акціонерні товариства», де вказується на те, що довіреність на право участі та голосування на загальних зборах акціонерного товариства може містити завдання щодо голосування, тобто перелік питань порядку денного загальних зборів із зазначенням того, як і за яке (проти якого) рішення потрібно проголосувати. Під час голосування на загальних зборах представник повинен голосувати саме так, як передбачено завданням щодо голосування. За загальними положеннями про представництво, що містяться в статті 241 Цивільного кодексу України, існує можливість відступити від тих приписів, які йому було надано акціонерам у представника [4]. В такому випадку все залежить від того, чи схвалить особа, яка видавала довіреність, такі дії представника. У разі несхвалення акціонером дій свого представника на загальних зборах, дії представника можуть вплинути на дійсність рішення загальних зборів [5]. Однак допустити таке становище було б неправильно і загрозово для акціонерного товариства.

Принципи корпоративного управління від Організації економічного співробітництва та розвитку в редакції від 2016 року, які Україна повинна імплементувати відповідно до Додатку XXXVI рекомендують загальне визнання голосування за довіреністю [6].

Важливою в контексті реалізації прав акціонерів на участь в управлінні акціонерним товариством є Директива № 2007/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11 червня 2007 року про використання певних прав акціонерів у лістингованих компаніях [7] (далі – Директива № 2007/36).

Відповідно до статті 10 Директиви № 2007/36/ЄС кожному акціонеру надається право призначати представника за довіреністю. Безперечно, принцип однакового ставлення до представника акціонера гарантований Директивою № 2007/36/ЄС. Однак, даний принцип не закріплений у Закону України «Про акціонерні товариства» щодо представництва акціонерів. У зв'язку з цим пропонуємо доповнити статтю 39 цього Закону такого змісту: *«Представник акціонера користується такими самими правами виступати і ставити запитання на загальних зборах, які має представлений акціонер»*. Дана гарантія є обов'язковою вимогою належного виконання представником свої повноважень на загальних зборах акціонерного товариства, що у свою чергу забезпечить належну реалізацію права акціонера на участь у загальних зборах.

Згідно із частиною 4 статті 10 представник повинен брати участь у голосуванні відповідно до інструкцій, встановленими акціонером, який його призначив. Для приведення у відповідність українського національного законодавства до цієї вимоги, вважаємо доцільним закріпити вимогу обов'язкової наявності завдання щодо голосування та наслідки недодержання такої вимоги, а саме права товариства не допустити до участі у загальних зборах такого представника.

Важливим є регулювання статтею 11 Директиви № 2007/36/ЄС порядку призначення представника та повідомлення про його призначення. Згідно із частиною 1 акціонери повинні мати право призначати представників за

допомогою електронних засобів зв'язку. Державам-членам повинні гарантувати кожному товариству надати своїм акціонерам щонайменше один ефективний спосіб повідомлення за допомогою електронних засобів.

Враховуючи, що норми українського законодавства не передбачають можливість повідомляти акціонерне товариство про участь представників на загальних зборах за допомогою електронних засобів, вважаємо доречним запропонувати *обов'язок акціонера повідомляти акціонерне товариство про призначення представника не пізніше ніж за 10 днів до дати до дати проведення загальних зборів шляхом направлення письмово повідомлення або за допомогою засобів електронного зв'язку.*

Отже, механізм призначення представника акціонера та його участь у голосуванні в праві ЄС є досконалішим та визначає набагато більше коло питань, пов'язаних із представництвом акціонера на загальних зборах. Враховуючи, що питання представлення акціонера за довіреністю більше регулюється нормами цивільного законодавства, які мають загальний характер, за виключенням деяких вимог щодо представлення акціонера відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства», виникає достатньо багато запитань щодо реалізації цього права акціонерами. Отже, необхідно внести зміни до спеціального нормативно-правового акту з метою врегулювання права на представництво акціонера за довіреністю на загальних зборах та імплементації відповідних положень Директиви № 2007/36/ЄС, виконання зобов'язань за Угоди про асоціацію та вдосконалення механізму реалізації права на представництво в акціонерних товариствах. Запропоновані зміни враховують положення статей 10 та 11 Директиви № 2007/36/ЄС щодо права акціонера діяти через свого представника, а також гарантують уникнення конфліктних питань щодо результатів голосувань на загальних зборах через представника шляхом обов'язку видавати разом із довіреністю завдання щодо голосування та скасування норми щодо можливості представника вирішувати питання на загальних зборах на свій розсуд. Крім того, дане право підкріплюється правом акціонерного товариства не допустити до участі та голосування на загальних зборах представника у разі відсутності завдання щодо голосування.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014 // Офіційний вісник України. – 2014 р. – № 75. Том 1, – Стр. 83. – Ст. 2125.
2. Калаур І.Р. Право на участь в управлінні товариством / І.Р. Калаур. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/1824.pdf>
3. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50–51. – Ст. 384
4. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV// Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 7. – Ст. 461.
5. Спасибо-Фатеева І.В. Представництво акціонерів / І. Спасибо-Фатеева // Юридичний журнал. – № 10. – 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3482>

6. OESD Principles of corporate governance. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.oecd.org/daf/ca/Corporate-Governance-Principles-ENG.pdf>

7. Directive 2007/36/Ec of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the exercise of certain rights of shareholders in listed companies // Official Journal of the European Union. – L 184/17. – 14.07.2007, 17–24.

Вінтоник Т.М.

студентка,

Науковий керівник: Бевз С.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОСНОВИ МЕДІАЦІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВРЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

Ще в листопаді місяці 2016 року Верховна Рада проголосувала за законопроект «Про медіацію». Ініціаторами законопроекту була висловлена думка, що медіація – гідна альтернатива судовому вирішенню суперечок, тобто сторони можуть звертатися не до суддів, а до медіаторів. Нова практика для України покликана розвантажити судову систему.

У проекті Закону вказано, що медіатор – незалежний посередник, який допомагає сторонам спору у його вирішенні шляхом медіації. Вона може бути проведена у разі виникнення конфлікту (спору) як до звернення до суду (третейського суду), так і під час або після судового провадження.

За законопроектом до такої особи висуваються наступні вимоги:

- досягнення 25-річного віку;
- наявність вищої або професійно – технічної освіти (не обов'язково юридичну);
- пройшла професійне навчання медіації (включає в себе: 90 академічних годин початкового навчання, в тому числі не менше 45 годин практичного навчання).

Цікаво, що окрім пред'явлення вимог відносно того, що медіатором не може бути особа, визнана судом обмежено дієздатною (недієздатною); має не погашену чи не зняту судимість, – то нею не може бути особа, яка на даний час перебуває на державній службі або звільнена з посади судді, прокурора чи слідчого, з державної служби чи служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги чи вчинення корупційних дій. Хоча, на наш погляд, посада медіатора більш ототожнюється із наявністю психологічних знань і чіткої та правильної життєвої позиції, та законодавець висуває більш жорсткі вимоги до особи, котра претендує на дане місце.

Один з ризиків медіації – кваліфікація спеціалістів. Наприклад, для того щоб отримати юридичну освіту необхідно більше 4-х років та практичний